

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Zbigniew Hajn

w sprawie z odwołania L. R.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z udziałem zainteresowanej B. R.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym rolników na skutek skargi wnioskodawcy

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu

Apelacyjnego w [...] z dnia 24 lutego 2015 r., sygn. III AUa [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 kwietnia 2016 r.,

zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 czerwca 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 28 maja 2014 r. oddalił odwołania wnioskodawców B. i L. R. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego: z 20 listopada 2012 r. (stwierdzającej, że L. R. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 października 2005 r., natomiast jego małżonka B. R. nie podlega temu ubezpieczeniu od dnia 1 czerwca 2008 r.) oraz z 12 grudnia 2012 r. (odmawiającej wnioskodawcom przywrócenia terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu pozarolniczej działalności gospodarczej i

terminu do złożenia zaświadczenia o wysokości należnego podatku dochodowego z prowadzonej działalności gospodarczej za ubiegłe lata). Na skutek apelacji wnioskodawców, Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 24 lutego 2015 r. zmienił zaskarżone orzeczenie w punkcie II w ten sposób, że zmniejszył zasądzoną na rzecz pełnomocnika wnioskodawców kwotę kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz oddalił apelację w pozostałym zakresie i przyznał pełnomocnikowi wnioskodawców koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu postępowaniu apelacyjnym.

Wnioskodawca L. R. wniósł skargę o wznowienia postępowania zakończonego powyższymi wyrokami. Powołując się na art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. domagał się zmiany zaskarżonych wyroków i uwzględnienia jego odwołania od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 12 grudnia 2012 r., przez przywrócenie wnioskodawcy terminu do złożenia zaświadczenia o wysokości należnego podatku dochodowego z prowadzonej działalności gospodarczej za lata ubiegłe oraz od decyzji z 20 listopada 2012 r., przez jej uchylenie. Dodatkowo wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego oraz o dopuszczenie dowodu z akt sprawy karnej - prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 13 listopada 2013 r. na okoliczność potwierdzenia, że zachodzi podstawa wznowienia postępowania określona w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż rozstrzygnięcie w sprawie objętej skargą o wznowienie postępowania oparte zostało na dokumencie podrobionym. Nadto wnosił o dopuszczenie dowodu z przesłuchania wnioskodawcy na okoliczność braku jego podpisów na dokumentach zgłoszenia B. R. do ubezpieczenia społecznego rolników i wniosku o objęcie jej takim ubezpieczeniem oraz braku obejmowania świadomością przez wnioskodawcę treści oświadczeń rzekomo składanych przez niego w tychże dokumentach.

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 17 czerwca 2015 r. odrzucił skargę.

W uzasadnieniu podkreślono, że zadaniem sądu, do którego wpłynęła skarga o wznowienie postępowania, jest dokonanie jej wstępnej oceny w trybie art. 410 § 1 k.p.c. Zastosowanie tego przepisu oznacza, że przedmiotem badania sądu jest zachowanie terminu oraz oparcie skargi na jednej z ustawowych podstaw

wznowienia, a w konsekwencji - także dopuszczalności skargi z mocy ustawy i legitymacji do jej wniesienia. Stwierdzenie na posiedzeniu niejawnym dopuszczalności wznowienia nie ogranicza się do badania, czy wskazane przez skarżącego okoliczności dają się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz obejmuje badanie i ustalenie, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje. Odnosząc powyższe do okoliczności faktycznych przedmiotowej sprawy Sąd Apelacyjny zauważył, że wnoszący skargę opiera swoją argumentację na stwierdzeniu, iż zarówno wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 lutego 2015 r. jak i wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 maja 2014 r. zostały oparte na podrobionych dokumentach, to jest zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników oraz wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników żony wnioskodawcy. Niewątpliwie z akt Sądu Rejonowego w B. Zamiejscowego Wydziału Karnego z siedzibą w P. wynika, że wyrokiem z dnia 13 listopada 2013 r. Sąd ten uznał, iż oskarżona B. R. podrobiła podpis L. R. na wyżej wymienionych dokumentach dopuszczając się przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. i postępowanie karne wobec niej warunkowo umorzył. Oskarżona w sprawie karnej była uczestnikiem (zainteresowaną) w objętym obecną skargą postępowaniu, a okoliczność prowadzonego postępowania karnego oraz zapadłego w tej sprawie orzeczenia była znana zarówno L. R. jak i B. R. przed wydaniem zaskarżonych wyroków w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych. Nadto, istnienie tych dokumentów z podrobionym podpisem L. R. (pomijając już wzajemne relacje pomiędzy małżonkami) nie były podstawą wydania tychże wyroków. Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu skargi, przedmiotowe dokumenty nie były dowodami, na podstawie których Sąd Okręgowy a następnie Apelacyjny, ustaliły stan faktyczny będący podstawą wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Sam bowiem fakt istnienia dokumentu podrobionego, a więc z cywilistycznego punktu widzenia, nieobjętego oświadczenia woli osoby, która miała ten dokument rzekomo podpisać, czyli niewywołującego skutków prawnych, które by powstały (lub mogły powstać), gdyby takie oświadczenie zostało w rzeczywistości złożone, prowadzi do wniosku, że nie każdy tego rodzaju dokument może być podstawą do wznowienia postępowania. Ustawodawca w sposób niebudzący wątpliwości wyraźnie wskazał, że dopiero taki dokument musiałby stać

się podstawą do wydania wyroku, jako orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Wniesiona skarga o wznowienie postępowania stanowi zatem kolejną próbę zmiany niekorzystnego dla L. R. orzeczenia, co miałoby nastąpić poza procesem, który ostatecznie zakończył się wydaniem przez Sąd Apelacyjny w [...] wyroku z dnia 24 lutego 2015 r. Obecnie Sąd rozpoznający skargę o wznowienie postępowania nie stwierdza, aby powołana w skardze przyczyna wznowienia wyżej wymienionego postępowania istniała. Dlatego na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.

Pełnomocnik wnioskodawcy L. R. złożył zażalenie na powyższe postanowienie, zarzucając mu naruszenie: 1/ art. 410 § 1 k.p.c. i art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., polegające na nieuzasadnionym zastosowaniu przepisu art. 410 § 1 k.p.c., przy nieuzasadnionym pominięciu podstawy restytucyjnej określonej przepisem art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c.; 2/ art. 328 § 2 k.p.c., polegające na braku dostatecznego uzasadnienia twierdzenia, że zaskarżone skargą o wznowienia postępowania wyroki nie zostały oparte na wskazanych w skardze podrobionych dokumentach. Żalący się wniósł o wydanie rozstrzygnięcia merytorycznego w sprawie przez uchylenie zaskarżonego postanowienia jako niezgodnego z prawem, ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...].

Uzasadniając zarzut, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem art. 410 § 1 k.p.c. polegającym na nieuzasadnionym zastosowaniu normy prawnej wyrażonej w tym przepisie, wnioskodawca podnosi, iż nie można zgodzić się z zaprezentowanym w motywach zaskarżonego postanowienia stanowiskiem, zgodnie z którym skarga o wznowienie postępowania nie została oparta na ustawowej podstawie restytucyjnej określonej w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. W ocenie wnioskodawcy, zaskarżone skargą o wznowienie postępowania wyroki Sądów obydwu instancji zostały oparte na dokumentach podrobionych w rozumieniu art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., którymi są: „Zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego rolników” z prezentatą KRUS Placówka Terenowa w P. z dnia 3 lipca 2008 r. oraz „Wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników” z prezentatą KRUS Placówka Terenowa w P. z dnia 3 lipca 2008 r. W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd meriti nie kwestionuje faktu podrobienia wyżej

wymienionych dokumentów, natomiast kwestionuje to, że wyroki Sądu pierwszej i drugiej instancji zostały oparte na tych dokumentach. Zdaniem żalącego się, nie można zgodzić się z tym twierdzeniem. Przedmiotowe dokumenty są przywoływane w uzasadnieniach zaskarżonych skargą o wznowienie postępowania wyroków, jako istotne dowody, na podstawie których ustalono stan faktyczny sprawy. Po wtóre, w swoich wywodach dotyczących zawinonego przez wnioskodawcę braku poinformowania KRUS o prowadzeniu działalności gospodarczej, orzekające w sprawie Sądy obydwu instancji oceniając zachowanie wnioskodawcy w kontekście zawinonego przez niego niespełnienia wymogów nakładanych na rolnika prowadzącego dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą przez przepis art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 maja 2004 r. oraz od dnia 24 sierpnia 2005 r., jednomyślnie powołują się na nieprawdziwe informacje odnośnie nieprowadzenia przez wnioskodawcę działalności gospodarczej, przekazane rzekomo przez wnioskodawcę w wyżej wymienionych, podrobionych dokumentach związanych ze zgłoszeniem B. R. do ubezpieczenia społecznego rolników. W oparciu o dokumenty, których dotyczy podstawa niniejszej skargi, formułowane jest przez Sądy obydwu instancji twierdzenie o braku jakichkolwiek podstaw do przywrócenia wnioskodawcy terminu do złożenia wymaganych przez art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oświadczeń i zaświadczeń z urzędu skarbowego, z uwagi na świadome wskazywanie przez wnioskodawcę niezgodnej z prawdą okoliczności, jakoby wnioskodawca od 2004 r. nie prowadził działalności gospodarczej. W uzasadnieniu Sądu Okręgowego w K. pojawia się stwierdzenie, że „L. R. wprowadził organ w błąd, w dniu 3 lipca 2008 r.” składając wniosek o objęcie małżonki ubezpieczeniem społecznym rolników w związku z utratą prawa do renty. Kontekst rozważań obydwu Sądów był taki, że wnioskodawca nie zasługuje na przywrócenie mu terminu do złożenia wymaganych przez art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oświadczeń i zaświadczeń z urzędu skarbowego, albowiem świadomie wprowadził organ rentowy w błąd co do faktu nieprowadzenia działalności gospodarczej, do czego doszło w jego oświadczeniach zawartych w dokumentach, które są kwestionowane jako podrobione. Gdyby Sądy obydwu instancji nie powołały się na kwestionowane dokumenty, nie miałyby

podstaw do zarzucenia wnioskodawcy chęci wprowadzenia w błąd organu rentowego, co było podstawą ich rozstrzygnięcia o braku zachodzenia przesłanek do przywrócenia uchybionego przez wnioskodawcę terminu. Nie przekonuje żalącego się zawarte na stronie 4 i 5 uzasadnienia zaskarżonego postanowienia stwierdzenie, że oddalenie odwołania wnioskodawcy od decyzji KRUS oparte było na innych podstawach faktycznych i prawnych, przy jednoczesnym zaznaczeniu, iż „zbędne jest w tym miejscu ponowne przytaczanie tych całych fragmentów uzasadnień kwestionowanych obecnie skargą”. W ocenie wnioskodawcy, użycie tego typu argumentów dla uzasadnienia tezy o bezzasadności twierdzenia o oparciu zaskarżonych wyroków na dokumentach podrobionych, nie spełnia wymogów, jakie nakłada na sąd art. 328 § 2 k.p.c., co oznacza wydanie w sprawie rozstrzygnięcia, które nie zostało w sposób czytelny i przekonujący uzasadnione.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Inicjując rozważania w niniejszej sprawie podkreślić należy, że w postępowaniu cywilnym obowiązuje wyrażona w art. 365 § 1 k.p.c. zasada niewzruszalności prawomocnych wyroków sądowych. Przepisy określające warunki, na jakich może nastąpić uchylenie lub zmiana prawomocnego wyroku, muszą być zatem - jako wyjątek od wspomnianej reguły - interpretowane ściśle. Instytucja wznowienia postępowania opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumpcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym. Zakres postępowania zapoczątkowanego skargą o wznowienie wytycza norma art. 412 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach, jakie określa podstawa wznowienia. Z brzmienia cytowanego przepisu jednoznacznie wynika, że przedmiotem postępowania jest udowodnienie istnienia podstawy, na której oparto skargę w konkretnej sprawie. W konsekwencji zakres ponownego rozpoznania sprawy uwarunkowany jest przyczyną wznowienia wskazaną przez skarżącego i nie jest dopuszczalne wyjście poza tę przyczynę. W świetle art. 409 k.p.c. istotnym elementem skargi o wznowienie postępowania jest zatem podanie podstawy wznowienia oraz jej

uzasadnienie. Skarga o wznowienie postępowania podlega badaniu przez sąd pod kątem dopuszczalności o dwojakim charakterze, tj. dopuszczalności samej skargi oraz dopuszczalności wznowienia postępowania. O dopuszczalności decyduje zaś zachowanie ustawowego terminu do jej wniesienia (art. 407 i 408 k.p.c.) oraz oparcie skargi na ustawowych podstawach wymienionych w art. 401, art. 401¹ i art. 403 k.p.c.

Nadzwyczajny charakter tego środka prawnego, skierowanego przeciwko prawomocnemu orzeczeniu, powoduje, że wznowienie postępowania może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie. Katalog podstaw wznowienia został zawarty w art. 401, art. 401¹ i art. 403 k.p.c. i jest on wyczerpujący. Wszelkie inne okoliczności, wykraczające poza sytuacje taksatywnie wymienione w powołanych przepisach, nie mogą stanowić oparcia dla omawianej skargi. W doktrynie funkcjonuje przy tym podział podstaw wznowienia na przyczyny nieważności (art. 401 k.p.c.), które stanowią bezwzględny powód wznowienia w tym znaczeniu, że ich stwierdzenie w każdym przypadku skutkuje uchyleniem zaskarżonego orzeczenia, oraz tzw. podstawy restytucyjne (art. 403), których istnienie uzasadnia uchylenie orzeczenia tylko w przypadku wystąpienia związku przyczynowego zachodzącego między nimi a treścią rozstrzygnięcia, jak i wreszcie tę podstawę, jaką jest wydanie wyroku w oparciu o akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą (art. 401¹ k.p.c.).

Godzi się zauważyć, że sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający przepisom art. 401-403 k.p.c. nie oznacza oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, iż wskazywana podstawa nie zachodzi (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/99, OSNP 2001 nr 4, poz. 133; z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, LEX nr 155376; z dnia 17 września 2009 r., IV CZ 57/09, niepublikowane; z dnia 22 października 2009 r., I UZ 64/09, LEX nr 560531 i z dnia 6 listopada 2009 r., I CZ 57/09, LEX nr 599744). W judykaturze dominuje pogląd, że skarga nie opiera się na ustawowej podstawie wznowienia nie tylko wówczas, gdy podana w niej podstawa nie odpowiada wzorcowi którejkolwiek z podstaw wskazanych w Kodeksie postępowania cywilnego, lecz także wtedy, gdy podstawa

ta odpowiada wprawdzie temu wzorcowi, ale w rzeczywistości nie wystąpiła. Stanowisko to wspierane jest argumentem, iż wskutek uchYLENIA art. 411 k.p.c. nastąpiła eliminacja dwustopniowej struktury postępowania ze skargi o wznowienie oraz rozszerzenie - w wyniku nowelizacji art. 410 § 1 k.p.c. - zakresu kognicji sądu badającego tę skargę na posiedzeniu niejawnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2005 r., IV CZ 50/05, LexisNexis nr 2793181; z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, LexisNexis nr 389257; z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 48; z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZ 1/07, LexisNexis nr 2120632; z dnia 30 maja 2007 r., IV CZ 22/07, LexisNexis nr 3928555; z dnia 22 listopada 2007 r., III CZ 47/07, LexisNexis nr 3974162; z dnia 22 stycznia 2009 r., II PZ 42/08, LexisNexis nr 3026679; z dnia 13 lutego 2009 r., II CZ 97/08, LexisNexis nr 3026146; z dnia 19 marca 2009 r., III CZ 12/09, LexisNexis nr 3113201; z dnia 12 marca 2010 r., III CZ 6/10, LexisNexis nr 5782029; z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10 LexisNexis nr 5782020; z dnia 10 listopada 2010 r., II UZ 29/10, LexisNexis nr 5782017; z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UZ 10/11, LexisNexis nr 5782021; z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UZ 6/11, LexisNexis nr 5782028; z dnia 20 maja 2011 r., III CO 5/11, OSNC 2012 nr 2, poz. 21; z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, LexisNexis nr 4934950; z dnia 6 czerwca 2012 r., IV CZ 38/12, LexisNexis nr 4965754 i z dnia 14 czerwca 2012 r., I CZ 51/12 LexisNexis nr 4451323; podobnie: M. Manowska, Wznowienie postępowania w procesie cywilnym, Warszawa 2008, s. 250-255; D. Zawistowski (w:) H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II, Warszawa, s. 300-302).

Wymienione w art. 403 k.p.c. podstawy wznowienia postępowania zaliczane są do podstaw restytucyjnych. W przypadku tychże podstaw, ponowne rozpoznanie sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem uzasadnia ujawnienie się tylko tego rodzaju nowych okoliczności, których wcześniejsze uwzględnienie przez sąd orzekający w sprawie objętej skargą miałoby znaczenie dla treści zapadłego rozstrzygnięcia. Ten warunek skutecznego oparcia skargi o wznowienie na jednej z podstaw ujętych w katalogu zamieszczonym w powołanym przepisie ustawa określa wprost, stanowiąc w art. 403 § 2 i 4 k.p.c. o ich możliwym wpływie na wynik sprawy lub podkreślając w § 1 pkt 1 i 2 tego artykułu, że zaskarżony wyrok został

oparty na określonych dowodach bądź uzyskany za pomocą przestępstwa. Konstruuując przepis art. 403 k.p.c. ustawodawca kierował się założeniem, że wobec ujawnienia się wymienionych w tym przepisie okoliczności, dotychczasowe rozstrzygnięcie może okazać się wadliwe i wymagać zmiany.

Stwierdzenie oparcia wyroku na dokumencie podrobionym lub przerobionym jako podstawie wznowienia z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. odnosi się do wszystkich kategorii dokumentów (urzędowych i prywatnych), które stanowiły dowody mające znaczenie dla treści rozstrzygnięcia. Okoliczność, że pośród dokumentów stanowiących materiał dowody w sprawie znalazły się dokumenty sfalszowane, nie stanowi przyczyny wznowienia postępowania, jeżeli zaskarżony skargą o wznowienie wyrok nie został na nich oparty (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2008 r., II CZ 7/08, niepublikowany). Omawiana podstawa wznowienia istnieje tylko wtedy, gdy prawomocny wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym. Wymaganie to odzwierciedla założenie, że skarga oparta na przyczynach restytucyjnych zakłada istnienie relacji kauzalnej między okolicznością, która ma stanowić daną podstawę wznowienia, a rozstrzygnięciem zawartym w orzeczeniu. Nie ma wątpliwości, że warunkiem koniecznym do przyjęcia założenia, iż wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym, musi być to, aby dokument ten był podstawą ustaleń faktycznych w prawomocnie zakończonym postępowaniu. W dalszej kolejności należy przyjąć, że podrobiony lub przerobiony dokument musiał być podstawą takich ustaleń faktycznych dokonanych w prawomocnie zakończonym postępowaniu, które miały wpływ na rozstrzygnięcie, nie wystarcza natomiast samo zaliczenie tego dokumentu w poczet materiału procesowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2005 r., I CZ 80/05, LexisNexis nr 1543342; wyrok z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, LexisNexis nr 1402230; postanowienie z dnia 9 lipca 2008 r., V CZ 43/08, LexisNexis nr 5794010). Innymi słowy, dla stwierdzenia istnienia omawianej podstawy wznowienia konieczne jest wykazanie, że ustalenia faktyczne poczynione w oparciu o podrobiony lub przerobiony dokument stanowiły element podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2010 r., IV CZ 100/09, LexisNexis nr 5794002). Oparcia wyroku na dokumencie podrobionym lub

przerobionym nie należy rozumieć w ten sposób, że dokument miałby stanowić wyłączną podstawę wyroku lub określonych ustaleń faktycznych, lecz wystarczające jest, aby dokument ten był wykorzystany do dokonania tych ustaleń obok innych środków dowodowych. Wpływ podrobionego lub przerobionego dokumentu na treść rozstrzygnięcia powinien być jednak istotny (por. Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem, red. J. Jodłowski, K. Piasecki, t. 2, Warszawa 1989, s. 668; M. Sawczuk, Wznowienie postępowania cywilnego, Warszawa 1970, s. 169; P. Filipiak, Oparcie wyroku na dokumencie podrobionym lub przerobionym jako podstawa skargi o wznowienie postępowania cywilnego (w:) Prawo wobec wyzwań współczesności, t. V pod red. B. Guzik, N. Buchowska, P. Wiliński, Poznań 2008, s. 462 oraz powołany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007 r., III CSK 56/07 i postanowienie z dnia 9 lipca 2008 r., V CZ 43/08).

Takiej też oceny podstaw i twierdzeń skargi o wznowienie postępowania zakończonego zaskarżonymi wyrokami Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego dokonano w niniejszej sprawie.

Nie ulega wątpliwości, że złożone w dniu 3 lipca 2008 r. w placówce terenowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dokumenty w postaci zgłoszenia B. R. do ubezpieczenia społecznego rolników i wniosku o objęcie jej tym ubezpieczeniem zostały podrobione przez żonę wnioskodawcy i że weszły w skład materiału dowodowego sprawy, w oparciu o który Sąd obu instancji ustaliły, iż wnioskodawca L. R. składając owe dokumenty wprowadził organ rentowy w błąd zapewniając o nieprowadzeniu wraz z żoną pozarolniczej działalności gospodarczej. Wprawdzie pisemne motywy przedmiotowego postanowienia o odrzuceniu skargi są w tym zakresie dosyć lakoniczne, jednak zawarta w nich teza o braku wpływu poczynionych na podstawie podrobionych dokumentów ustaleń na rozstrzygnięcie sprawy znajduje pełne potwierdzenie w uzasadnieniach zaskarżonych wyroków.

Godzi się zatem podkreślić, że według bezspornych ustaleń Sądów orzekających w sprawie, L. i B. małżonkowie R. podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników jednocześnie prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą, którą zawiesili z dniem 1 października 2004 r. i podjęli z dniem 1 sierpnia 2005 r., nie informując o tym organu rentowego, również w sfalszowanym

przez zainteresowaną wniosku z dnia 3 lipca 2008 r. o objęcie jej ubezpieczeniem społecznym rolników, mimo uzyskania niezbędnych pouczeń, między innymi w decyzjach Prezesa KRUS z 16 grudnia 2004 r. i z 21 lipca 2008 r. Dopiero w dniu 4 grudnia 2012 r. L. R. wystąpił o przywrócenie terminów do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników po wznowieniu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej oraz do złożenia stosownych zaświadczeń z urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku dochodowego od tejże działalności za lata 2005-2011. Jako przyczynę niedochowania wspomnianych terminów podał chorobę żony oraz problemy ze spłatą kredytu. Analizując prawidłowość decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 20 listopada 2012 r. (stwierdzającej, że L. R. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 października 2005 r., natomiast jego małżonka B. R. nie podlega temu ubezpieczeniu od dnia 1 czerwca 2008 r.) oraz z 12 grudnia 2012 r. (odmawiającej wnioskodawcom przywrócenia terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu pozarolniczej działalności gospodarczej i terminu do złożenia zaświadczenia o wysokości należnego podatku dochodowego z prowadzonej działalności gospodarczej za ubiegłe lata) w świetle art. 7 ust. 1 pkt 1, art. 16 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 5 i art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.) Sądy obu instancji podzieliły stanowisko organu rentowego, zgodnie z którym L. R. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 sierpnia 2005 r., gdyż nie złożył w terminie oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników po wznowieniu działalności pozarolniczej działalności gospodarczej i nie przedłożył stosownych zaświadczeń o wysokości należnego z tego tytułu podatku dochodowego. Natomiast B. R. nie mogła podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 czerwca 2008 r., albowiem z uwagi na korzystanie w okresie od 1 kwietnia 2005 r. do 31 maja 2008 r. z prawa do renty rolnej nie legitymowała się co najmniej trzyletnim stażem ubezpieczenia społecznego rolników bezpośrednio przed podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej, zaś objęcie jej tym ubezpieczeniem było konsekwencją wprowadzenia organu rentowego w błąd przez zapewnienie w - sfałszowanym przez zainteresowaną - wniosku o nieprowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. Co więcej - z uwagi na podleganie

obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę w okresie od 1 czerwca 2008 r. do 31 października 2008 r. i umowy zlecenia w okresie od 15 maja 2009 r. do 31 lipca 2009 r. (wyprzedzającym podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników), po zakończeniu tych okresów L. R. nie mógł kontynuować rolniczego ubezpieczenia społecznego z uwagi na brak wspomnianego trzyletniego stażu poprzedzającego wznowienie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Powodem odmowy przywrócenia wnioskodawcy terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników po wznowieniu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz zaświadczeń urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku dochodowego z tytułu tejże działalności było zaś uznanie przez Sądy obu instancji, że podane przez wnioskodawcę przyczyny uchybienia powyższym terminom, tj. choroba żony oraz problemy finansowe związane ze spłatą kredytu, nie były zdarzeniami nagłymi i nieprzewidywalnymi, które uniemożliwiałyby dochowanie terminów do dokonania wspomnianych czynności przed organem rentowym, a przekroczenie ustawowych terminów było następstwem braku po stronie wnioskodawcy należytej staranności w prowadzeniu własnych spraw. Zatem fakt podrobienia przez zainteresowaną w 2008 r. dokumentów zgłoszeniowych do ubezpieczenia społecznego rolników i za ich pomocą wprowadzenie organu rentowego w błąd co do prowadzenia przez małżonków R. pozarolniczej działalności gospodarczej skutkowało jedynie bezpodstawnym objęciem B. R. tym ubezpieczeniem, natomiast nie był przyczyną ustania podlegania L. R. rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu ani odmowy przywrócenia wnioskodawcy terminów do dokonania stosownych czynności pozwalających na kontynuowanie tegoż ubezpieczenia po wznowieniu pozarolniczej działalności gospodarczej. To zaś oznacza, że ustalone przez Sądy obu instancji w oparciu o podrobione dokumenty okoliczności nie zadecydowały o treści zapadłego wobec wnioskodawcy rozstrzygnięcia. Rację ma przy tym Sąd Apelacyjny zauważając, że - pomijając wzajemne relacje małżonków - fakt podrobienia przez B. R. wspomnianych dokumentów był znany jej mężowi w toku procesu zainicjowanego odwołaniem od decyzji organu rentowego i nie był przezeń podnoszony na żadnym etapie postępowania tak przed Sądem Okręgowym, jak i Sądem Apelacyjnym. Wypada dodać, że zawarte w tych dokumentach

oświadczenia nie były też przyczyną podjęcia przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaskarżonych decyzji dotyczących osoby wnioskodawcy, a fakt sfałszowania tych dokumentów nie był powoływany przez L.R. na poparcie jego starań o przywrócenie uchybionych terminów.

Konkludując wypada podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którym przedmiotowa skarga o wznowienie postępowania zakończonych wyrokami Sądów obu instancji nie jest oparta na ustawowej podstawie i jako niedopuszczalna - powinna zostać odrzucona z mocy art. 410 § 1 k.p.c. Zażalenia na tej treści postanowienie Sądu podlega oddaleniu stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.